Ann. V. Num. XXIII.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum,* est: in Italia Libellarum 10; ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato*

Cuncta mittantur ad* Aristidem Leonori *equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA
Apud Gebethner et Wolf
VARSAVIAE POLONORUM
Rakowskie Przedmiescie, 15

IN ANGLIA
Apud Burns and Oates
LONDON W.
28, Orchard Street.

IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTEMTR.
Apud Fridericum Pustet, S. Sedis. Apost et S. Rituum Congr. Typogr.
NEW YORK, 52, Barclay Street. — CINCINNATI, 436, Main Street.

IN GERMANIA
Apud Fridericum Pustet
S. Sedis Apost et S. Rituum Congr. Typogr.
RATISBONAE in BAVARIA

IN CANADA
Apud Librairie Granger Frères
MONTREAL
1699, Rue Notre-Dame.

RERUM INDEX

ROMAE

EX OFFICINA *PACIS*, PH. CUGGIANI

35, Via della Pace

MCMII

SOCIIS MONITUM.

Sociis pluribus morem gerentes hisce idibus Novembribus apud Commentarii *Vox Urbis* administratorem officium instituimus, quod de negotiis Ecclesiasticis sit; de expediendis scilicet rationibus omnibus, quae apud Romanae Ecclesiae « Congregationes » aguntur.

Itaque si quis procuratione nostra uti velit, profecto temperantiam in pretio, studium atque alacritatem in opere inveniet.

Ann. V. ROMAE, Kal. Decembr. MCMII. Num. XXIII.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 1/2.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE — Via Alessandrina, 87.

VENEZUELANA ET COLUMBIANA BELLA CIVILIA.

Iamdiu de Venezuelano et Columbiano civili bello mentionem passim in diariis videmus, et vicissitudines quotidie varias, victorias, caedes, pacem denique instauratam significari, quam paucos post dies recentissimi nuntii mendaciae coarguunt. Quid igitur? In locorum, hominum, rerum notitiis incerti haeremus, id unum tamen pro certo habentes, populos qui latino sanguine orti nativum ingenium promptum, alacre, navum industriumque ad cultum et humanitatem in dies exercere deberent, id partium studio conteri malle, atque in ultimam ruinam adduci.

Liceat heic hodie, utriusque reipublicae statum repetentibus, tantam iacturam complorare.

*

Guzmanius Blanco imperator Venezuelanae foederatae reipublicae sexdecim per annos ita praefuit, ut multas post seditiones, multaque bella civilia, erroresque multos sive publicos sive privatos, rempublicam tandem domi quietam, atque finitimis verendam constituerit. Qui vero, eo demortuo, summum magistratum deinceps obtinuere ad nostros usque dies, illud tantum visi sunt sibi proposuisse consilium, ut omnem corruptelam foverent omnemque peculatum, dummodo ipsi fautoresque sui auctoritatem et imperium retinerent, publicumque aes certatim usurparent.

Facilem descensum atque fatalem vix Crespo dux, integer virtute atque constantia vir, aliquot annos suspendit; at qui haeredes deinde imperii exstitere peiorem in dies condicionem rerum effecerunt.

Iam denique annus est ex quo Lucianus Castro seditiosorum copias, qui Matos duci oboediunt, varia fortuna pugnat; iamque prius in Andrade ducem impetum fecerat, hostemque reipublicae imperium appetentem fuderat; inde triumphus ei comparatus, non aliter quam redeunti Caesari ex Galliis, collatusque supremus magistratus. At revera ipse vicissim seditione coacta ignotos natales redemerat, cum Capaio in oppido iuvenis admodum optimates atque ditiores cives in suam partem post sese abduxit.

Exstulit tunc ille vexillum seditionis clamans Caracas contra urbem esse proficiscendum, atque eius post vestigia brevi civitas universa cucurrit. Verum adeptus vix rempublicam spes omnes et sponsiones, quas ille mentitus fuerat, brevi aetate moribus innovatis delevit. Insistens enim decessorum ipse quoque vestigiis nil alind intendisse est visus quam publicum passim pecuniam quovis pacto diripere. Eius asseclae, qui ab El Tachira provincia eum sequuti fuerant, eadem vivendi ratione tamdiu usi sunt, ut populares novam seditionem in praesidem infidelem paraverint.

Rem in primordiis incertam ob perduellium varias aemulationes roboravit extemplo Matos dux, qui principatum seditionis mira arte sibi conciliaverat; atque Castro praesidi viro strenuo quidem, at militari quadam barbarie passim inculto, opposuit excultum ingenium, atque miram urbanitatem variis sermonibus nostris eloquii peritam.

Inde non Venezuelani tantum cives, sed peregrini quoque, qui in Venezuelana terra advenae morantur, incoeptui eius plerumque favent. Quapropter, etsi ille non sine virtute multiplices iam perduellium exercitus varia per loca aut fuderit aut repulerit, adeo tamen multi adeoque constantes illi redintegrant bellum, ut brevi occupatum ab iis iri rempublicam rei civilis periti saepe praedixerint.

At, tunc ferme, ni fallimur, quae satis mala iam rerum condicio vertit, pessima fiet; aemulos enim optantes tunc magistratum quis enumeret? Sunt et qui Crespo ducis partem sequuntur; est etiam Hernandez, qui Castro ipsi a secretis fuit, est alius imperator Rolandus (heu in minimo exercitu quot imperatores!), est denique Munoz Tebar quidam ignotus hactenus vir, cui quoque praenunciant committendam esse rempublicam ea saltem ratione, quod, in tanta rerum eversione, nulli parti vir bonus hucusque faverit!

*

At summa rerum non dissimili ratione etiam in finitima Columbiana republica latino sanguine nata, geri videtur. Uribe enim et Castillo perduellium duces Clessana urbem oppugnant, neque seditionem iam ab anno quarto incoeptam quisquam hactenus perdomuit.

Cuius seditionis causae caedem prorsus heic quoque repetendae, reipublicae pessima procuratio, ambitio, cupiditatesque omnes nullo remoratae metu. In Marroquinium praesidem illi, qui a libertatis factione se appellant, insurrexere. Palonegro ad locum perduellium copias omnino fusas esse credidimus post pugnam, ad diem septimum usque productam; at suas ipsi vires ita brevi restituerunt ut reipublicae copiis non sine fortuna heic vel illic obsistant. Attamen Herrera dux Salazario, Panamensis provinciae praefecto, pacis condiciones recens obtulit, ut bellum inane tandem aliquando perficiatur. Sed rei causa forte non tam a fractis eius viribus repetenda est, quam ab Americanorum ex foederata nordica republica adventu. Illi enim, ut foederi anno MDCCCXLVI icto de itinere per Panama fretum commerciis et vaporitrahis tuendo prospicerent, belli causa naves misere militesque suos circa viam ferreis stratam axibus deduxerunt. Colon itaque et Panama ad urbes peregrinas copias cives castra ponere viderunt, non sine gravi moerore, ita ut Mac Leanio, Americanorum navibus praefecto, Salazar ille praeses provinciae obtestatus sit auxilio hoc non petito sibi opus non esse, ut tutam mercibus viam ipse custodiret.

Obtestationem vero nullius ponderis fecisse nordicus ille dux visus est, qui non modo suos milites non revocavit, sed varia loca ita occupavit, ut palam fieret sese a Columbiana terra non discessurum quoadusque non redintegraretur pax. Qua denique mentita cautionis sub specie, qui fortiores sunt tertio loco venientes duas inter partes contendentes, ut assolet, omnem belli fructum colligent; dumque alitur bellum in infinitum, ipsi opportuna oppida ita capient, ut, veluti Angli quondam in Aegyptiano imperio fecerunt, viam illam tutissimam, per quam fovea duos inter Oceanos proxime hiabit, in suam ditionem quasi sponte constituant.

*

Hisce itaque discordiis apud Americanos Ibericum nomen et Latinum semen pessumdatur...

P. Rossani.

COMMENTARII "VOX URBIS„ SOCIIS ET LECTORIBUS

IN ANN. MDCCCCIII

Bono ortus [illegible] quintum Commentarius noster [illegible] initio suo annum exigit. Qui curas, qui labores nostros assidue contulimus [illegible] omnia recte, quantum fieri posset humanis, caderent, qui lustro integro in illud unum conati sumus ut bene de optimis litteris et artibus mereremur, qui nihil [illegible], nihil intentatum liquimus ut sociis possemus gerere morem, hoc assequuti sumus, quod Commentarius hic sua mole stet, proprioque vultu gaudeat, et sua dignitate iucundus inter [illegible] huiusmodi non sine praeconio ubique iam orbis terrarum habeatur.

Quae nonnulli [illegible], evanuerant adversa; quae nonnulli, qui in speculis erant, male cessura sperabant, prospera advenerunt; quae e [illegible], qui sapientes in sustentandum primo, deinde in amplificandum opus [illegible], vires, consilia, elucubrationes suas contulerunt, quae, inquam, hi sibi nobisque optabant, quintum hoc iam lustrum implevit. Quae undique primo apparebant hispida difficultatibus, [illegible] impensis, aspera invidiis, quibus malevoli [illegible]

. . . . . . spargere voces
In vulgum ambiguas,

[illegible] artibus confisi, nobis

[illegible] crudele canebant,

[illegible]

mens conscia recti,

[illegible] propositi tenax constantia, et gratia, [illegible] benevolentia et collata auxilia [illegible]orum, quibus gratum ac suave fuit elucubrationes [illegible], indicare plurima, et ea dare [illegible], quibus nostri Commentarii paginae, [illegible] totidem sideribus, pulcherrime rutilarent.

Ita ad praesentes usque limites iter emensum; [illegible]que finem attigimus in quem tendebamus, [illegible] illa, in quae conabamur, tenemus. Qui [illegible] nostris incubuere labores hoc probe sciunt; [illegible] ceteri [illegible] cupiant, intueantur, quaeso, [illegible] latinitatis amor, Commentario nostro [illegible]iente, ubique flagrarit; quanta aemulatione [illegible] praeclara ubique arserint ingenia; quot nobi[illegible] esse voluerint, ita ut sermo latinus pristinus revertatur in aurum vivus et valens, passimque censeatur qui possit unus veluti lingua [illegible], non unica in more [illegible], et ad omnia proclivis et cereus, quae nostris hisce temporibus inventa sunt. Quae quidem explicanda curavimus, uti nova, novis interdum vocibus cusis, prout res flagitabat, aureos iuxta auctores vel exprimerentur, vel iuxta eorum vestigia et ritum componerentur. Non enim latina tantummodo verba latinitatem constituunt, sed intimus animus, et mens, et spiritus [illegible] omnia iugi studio, sedula diligentia comparatus; nec latinus ille habendus est qui hodiernas res et voces latinis vocibus interpretatus fuerit, sed qui antea res animo latino conceperit, verbis mentem postea sponte sequentibus.

Quamobrem, nullam arbitrati sumus rapinam si ea, quae filiorum sunt, in maternum linguae decus divitiasque inseruerimus; nostra enim sunt haereditario iure quae latina fuerunt; et ideo pio iure in maiorum honorem deferenda, quae nostra aetate acciderunt. Fons rivulo dedit undam purissimam; nos urnam aliquam et amphoram e rivulo haurientes pii fonti reddidimus.

Et quidem nos ita recte fecisse quoties non ab inquinato et lutulento flumine alieno, sed a nostro pellucido et candide latino deprompsimus, illi testantur qui nostra prosequuti sunt favore, benevolentia, quin et plausu nobis gratissimo. Qui profecto ubique terrarum degentes magnum de nostro opere circa latinitatis cultum protulere iudicium, cum binae quaestiones in litteraria republica nuper excitatae ad nos devenerunt, atque ita resolutae sunt, prout argumenta et vota nostra ferebant. Prior et princeps illa fuit de recta pronuntiatione latina, in quam tres continentes incubuimus annos, et quae penitus in gratiam Romanae pronunciationis ita cessit, ut nunc de instituenda *oecumenica* Academia hic agatur (1) ad quam undique conveniant, qui recte latine dicere velint, nihil hiulcum, nihil pressum, nihil hians interserentes, nihil auferentes, nihil opprimentes, nihil mutantes, nihil addentes, conscriptis; quinimo, idque mira felicitate actum est, ratio quaedam scribendi latinos libros apud exteras civitates omnes perspecta est, qua singuli et facile calleant, et latinum Romano sono pronuncient.

Altera quaestio fuit de constituenda societate latine loquentium (2), et haec ocius priori, antequam leges quibus coalesceret vigeretque, scriberentur, factis haberi coepit, et servare leges et frequentari inter socios Commentarii huius, qui certatim in rem incubuere scriptis et verbo.

Haec duo praeclara et iucundissima nobis absoluta sunt anno delabente, quibus non modo erecti sunt animi nostri, sed et stimuli quidam additi, magis ad meliora quaerenda, quam ad ea, quae hactenus prosequuti sumus tenenda; perseverare enim in bonis laudabile est, at in meliora semper niti, optimum ducimus. Quod igitur bonum est in melius, quo possumus Marte, mutabimus; melius in optimum adducere, attollere. Optimum quidem nequaquam est in humanis; minimis tamen urgeri, prout suffecerint vires, curabimus; assequemur hoc autem desideriis dictisque audientes sociorum.

Quae duo ita sunt nobis expressa, ut alterum generalem cultum, historicum paene dixerim, respiciat, alterum vero ad peculiarem cultum nostrorum temporum pertineat; tales nam sumus, qui a nostra aetate non discordes esse velimus. Quod ad primum spectat, dabimus nonnulla excerpta a summis auctoribus latine conscripta proximis saeculis, quae vel parum nota sint, vel omnino ignorata (nempe e manuscriptis illa depromemus), nitida latinitate dulcia, historicas res, artes, litteras, singularia, oblita penitus quae respiciant; dabimus insuper philologicas de latina lingua notas, commenta, emendationes, criticum quid, vocum vires et efficaciam, et nativam significationem, et commutationes quae usu invaluerint. Insuper singulares commentarii numeros evulgabimus, quibus digna viris

Quos aluit Pallas, quos Iuppiter aequus amavit,

laus exstet, quibus recordatio consecretur aeterna factis gestisque celeberrimis.

(1) Cfr. an. V, n. XXI.
(2) Cfr. an. V, n. XVIII.

Primus huiusmodi numeros ineunte anno, die prima mensis Ianuarii, edetur, dedicatus Leoni XIII, qui cum Petro tertius XXV Pontificatus annum agit, cuius doctrinam, prudentiam omnes passim laudibus celebrant, quem aureae latinitatis cultorem et soluta oratione et versu principem omnes ore uno salutant. Ut autem huiusmodi commentariorum numeris magna Commentarii nostri notitia percrebrescat, quam maximam copiam praelo dabimus, ut sociis nostris ad manus sint, eosque amicis legendos tradant, constituto pro decem numeris pretio Libellae unius (Doll. 1/4, Mark 1, Rubl. 1/2, Coron. 1); eos autem omni impendio immunes accipient in diribitorio epistolarum, seu propria in domo, prout indicabunt.

Hinc quisque e sociis et lectoribus noscet quanti existimationem, et gratiam, et benevolentiam eorum faciamus, ut nobis et Commentario nostro se exhibeant quales hactenus exstiterunt. Prospectus autem subnotationis commentario huic, pro integro anno MDCCCCIII, talibus condicionibus et foedere habeatur:

Qui recto tramite ad Aristidem Leonori equitem (Roma, *Via Alessandrina, 87*) haud citra ultimum Ianuarii mens. diem, an. MDCCCCIII pretium annuae subnotationis miserit (in Italia Libell. 10 ubique extra Italiam Libell. 15; Mark. 12; Dollar. 3; Rubl. 6; Flor. 7 1/2; Coron. 15), praeter Commentarium, accipiet *ad libitum:*

a) Librum (vulgo « Album ») praecipua Urbis referentem, pulchritudine insignem, Commentarii moderatore iubente expresse adstrictum; *sive*

b) Urbis e Ianiculo monte prospectum (tabulam aere cusam metr. 1,10. × 0,24); *sive*

c) Collectionem chartularum electissimarum, quae distinctae coloribus plurima de Roma, iuxta optimarum artium placita, referunt.

Qui praeterea *novos dabit socios* eliget insuper

a) Libros de disciplinis omnibus, de bonis litteris, de ecclesiasticis rebus, quocumque e bibliopolarum catalogo, usque ad dimidium subnotationis annuae suae, id est in Italia ad Libell. 5, extra Italiam, ubique, ad Libell. 7,50 Mark. 6; Sch. 6; Doll. 1 1/2; Rubl. 3; Flor. 3 1/2; Coron. 7 1/2. Ipse electos libros describat, et nobis significet; gratis mittentur, excepto impendio diribitorii Reipublicae debito: *sive*

b) E picturis Urbis grandes duas photographice redditas, prouti voluerit, et significaverit; usque, ceu supra, ad dimidium annuae subnotationis.

c) *Sin potius cupierit, dimidiae subnotationis pretium ei remittetur, qua pecunia dimiserit.*

Hac ultima conditione (*c*) modus datur sociis, quo si binos dederint socios novos, ipsi gratis Commentario fruantur; sin, possint amico favere Commentarium dimidiato pretio praebentes.

Notatum vero plane volumus nos nova omnino sociorum nomina exspectare tradenda; non enim socios novos umquam existimabimus eos, qui nomen suum olim nobis dederunt.

Denique hortamur quotquot adhuc in remittendo pretio subnotationis annuae praeteritae vel... claudicant, vel .. chiragra laborant, ut integrum quantocius mittant, nisi velint imminente anno penitus Commentario carere.

segetem nactus, peropportune proelia memorabat, paces, illustres initas cum longinquis affinitates, permissa regi foederum arbitria, narrabat praeterea quomodo inter castrorum metationes, et expeditionum itinera, impiger ille princeps excellenti providentia studia foveret, excitaret, praestantes viros, magnis propositis praemiis, ad docendum arcesseret.

Nam, quemadmodum in *Somnio Scipionis*, Africanus Maior et Paulus Aemilius, iam vita functi, cum filio et nepote per quiëtem dicuntur collocuti, sic regii generis auctores, magni atque illustres nostrae civitatis viri, reviviscere in maximi Auditorii parietibus videbantur.

Qua docti illi senes audientes, quanta voluptate afficiebantur!

Propemodum enim egregium triumphantium spectaculum oculis intuebantur; iterum regem cernentes paullo ante in urbem introeuntem, spoliis onustum, qui in magno belli impetu, quum se diutius hostibus obiecisset, suos et victoria et reditu recreavit; in Martis periculis versatus, post incredibiles eventus, suis novam spem attulit, eumque militaris acclamatio, omnium civium effusa multitudo excepit, et patriae ultor ac pater adpellabatur.

Namque Carolus Emmanuel dum vixit, nulla in re ab ullo regum se passus est superari: et suis auspiciis res Subalpina novis auctibus adeo crevit, ut vix alia ditio viribus opulentior hic in terris exstiterit.

Praeterea Noster in *Orationibus* suis recensere studuit regias virtutes et gloriam, eius iustitiae studium, legum sanctissimarum sanctionem, bonarum artium patrocinium, effusam in pauperes beneficentiam, et sinceram erga Deum religionem.

Ad haec, veluti cumulus, accedit insigne animi studium damna reparandi quae gens subalpina superioribus bellis pertulerat: quo nomine hunc regem inter optimos ponere haud dubitaverim.

Iuvat hic pauca verba referre clarissimi illius latinarum elegantiarum aetatis nostrae arbitri, eiusdemque immortalis magistri mei, Thomae Vallaurii, ex opella cui est titulus: *Epitome historiae patriae* (Lib. III, c. II):

« Rex Carolus Emmanuel III consiliis Bogini Comitis, regni administri, viam a natura negatam per Cenisium montem ferro patefecit; fluvios rigandis agris fossa perduxit... Artes et litteras fovit, quae tunc primum apud nos impensius excoli coepta sunt.

« Tunc enimvero ingeniorum foetum edidimus; et Iosephus Salutius, Cigna, Beccaria, Lagrangius, Allionius, in mathesi et rerum naturalium scientia plane singulares, de inventorum praestantia et nobilitate cum aequalium doctissimis contendere ausi sunt. Tunc etiam castior fluit nostrorum oratio; et primus Carolus Denina, doctrinae suae alumnos a verborum augustiis in medias res deduxit, primus historiam uberius audentiusque tractavit ».

In hac litterarum palaestra, veluti dux Chionius candido pectore Subalpinam sobolem iis artibus in schola formabat, quae ad humanitatem pertinent, dum in orationibus quas alternis annis cum collega habebat *de laudibus regis* et *de ratione studiorum*, in regio Athenaeo, modo historici, modo pene dramatici scriptoris partes agens, tanta doctrinae varietate, totque insignibus verborum et sententiarum luminibus orationem distinxit, ut etiam nunc praecipua voluptate afficiantur lectores.

Sint eius animi sanctitatis documentum, eiusque elegantioris formae in dicendo, haec, quae casu excerpam ex quadam oratione habita *de poëseos coniunctione cum oratoria facultate*:

« Quis enim ignoret, plerosque poëtarum, cum obscoenis ipsi voluptatibus admodum dediti essent, animi sui veluti imaginem in scriptis reliquisse? Nisi forte non lascivus habendus sit Ovidius, non Catullus effrons, non impudicus Martialis, non teneriores, ne quid gravius dicatur, Tibullus, Propertius, Horatius, alii et quod magis querendum est, complures etiam Christiani? Ego, auditores, si nihil praeter impudicos amores poëtae haberent, *mallem carere adolescentes hoc eloquentiae pabulo*, quam in discrimen adduci, ne non tam dicendi facultatem in iis quaererent, quam vitae rationem imitarentur ».

Scio equidem nostris temporibus nonnullos in publicis scholis vel coram puerulis, pravo quodam rerum iudicio abreptos omnia interpretari quae passim in scriptoribus leguntur vel putidiora, vel omnino obscoena, quibus vel saxa erubescerent.

Vah! apage a nobis virorum huiuscemodi exemplum, qui nostrorum iuvenum mentem deturpant atque pro viribus in reprobum sensum convertere student. Eorum enim conatu omnia nostra bona videmus

In peius ruere, et retro sublapsa referri,

et litteras, quae diu decus erant nobis et nobile praesidium, miserabile excidium manet.

Sed redeam ad Chionium, qui duos in primis in tradenda eloquentia collegas habuit, Iosephum Bartolum Patavinum et Carolum Deninam Salutiensem. Hic est omnium praestantissimus qui usque ad haec tempora italicam eloquentiam in Taurinensi Archigymnasio tradidit. Chionius, qui per quadraginta et amplius annos ibi est latinas litteras professus, hoc quoque nomine est maxime laudandus, quod stilum prudenti ratione rebus et hominibus accommodavit. Saepe eius studium in Cicerone adparet, quem prae ceteris diligere atque amare candido ore profitebatur, et suis alumnis plurimis verbis commendabat.

Praeter *Orationes*, quas, ipso demortuo, nepotes eius ediderunt, Victorio Amadeo III regi dicatas, exercitationes academicas exaravit noster *de Romanis antiquitatibus*. Hoc volumen eo consilio in vulgus edendum curavit, ut omnibus perspicuum esset, summo esse opere illis adnitendum, qui litteris latinis animum intendunt, ut Romanas antiquitates optime noscant. Ait enim: « A quocumque politioris litteraturae studioso persolvenda est omnis antiquitas, unde rerum plurimarum variarumque uberrima paretur suppellex et copia..... omnisque propterea illius civitatis memoria sit, et ad eloquentiam, et ad multiiugam eruditionem maxime necessaria ».

Hic meret aera liber sosiis, hic et mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat aevum!

Eius volumina ea nitent sermonis elegantia, ut nihil hac in re perfectius, nihil iucundius a Chionii ingenio posset proficisci.

SUBALPINUS.

HORAE SUBSECIVAE

Expositio clauditur artis recentioris ornatus Augustae Taurinorum an. MDCCCCII.

Ut saepe conspicis labi de vertice
Sylvarum frondem, primo autumni tempore,
Non actam ventis, prope et naturaliter,
Sic magno nostra clauditur silentio,
Novi decoris artis Expositio,
Quae, vere elapso, gravi rerum strepitu,
Pervulgabatur lippis et tonsoribus.
Ut esset illi decus et praesidium,
Venit huc noster recens Rex Victorius.
Adsunt frequentes, stipatique milites,
Ut arte cives convocati Italiae,
Urbem iam olim regni totius caput
Curiose adspectent, impleant muneribus.

Sed omnes nostrae civitates patriae
Suo laborant morbo, pol! miseriae,
Sibique parvi negant id solatii.
Pauci sunt hospites, imo paucissimi.
Enim quis nostras curat pulcritudines?

Verum, cum tota Taurinensis civitas,
Consilii tenax, potius pertinax,
Opus, et impensam videret perditam,
Opus, quod maxima fiducia sumserat;
Suis tunc rebus noster civis pessimis
Conatu prospicit, quem dixeris Atlanticum,
Vocatque gentium hospites undique.

Nam pulcre veterum conditi moribus
Equites adsunt, militesque, principes,
Quorum gens unice constitit dextera!
Qui magno civium, advenarum gaudio,
Nunc patrum simulant virtutem, gloriam,
Agmina nunc hostium, saeli pericula.

Fori Regina vehitur bellissume,
Suas quae nunc gentes visitat gratia.
Viae clamore strepitant, et vocibus
Sonant festivis... Incessu dum graditur
Regina, nobilis gravi supercilio!

In urbis vico, spectat qui ad meridiem,
Adest persona, quae GIANDUIA *dicitur;*
Cunctis iam gentibus vulgo percognita,
A dolio vini, diligit quod maxime.
A multis pressus undique comitibus,
Et ipsa coniux, de more principum,
In urbem graditur, procedit alacer.
Quot gentes circum! quot volvuntur turbines!

Quid est? quo tandem student ipsi tendere?
Eo modo currunt ut viros colligant,
Duint ut sic panes, circenses publice.

A nostra aetate, summo desiderio,
Pol! una quaeritur semper pecunia!
Hoc artium studium pecuniam colligit?
Eo nostra tendunt studiose tempora.

Sed Aedium moles, impendiis, opere,
Nuper exstructa, parvo nec ingenio,
Ubi fulsere virûm tot certamina,
Brevi solvetur, iuvenum mox alacrum
Teretur pedibus turbae laetantium.
Sic aetas transit sua cum superbia!

I. B. F.

DE MARIA KONOPNICKA

POLONORUM POETRIA

« Per deserta camporum, per arenosa solitudinum et per aestuantia camporum transiens, ego fraternae caritatis et mutuae dilectionis sementem iacio, debilibus et humilibus profuturam. [illegible] sementem pacis effundo, sementem quietis, quae germinet in cordibus humilium, in mentibus hominum, quos mundi superbia vel despicit, vel [illegible], in quorum [illegible] hominem in[illegible], fratrem agnosco. Effundo animam meam [illegible], effundo sanguinem, [illegible] [illegible] conculcatam, [illegible] eleant [illegible] dignos nomine [illegible] dignas nomine gentes! ». Ecquid [illegible], in quo ineffabile Vergilianum [illegible] carmen sonat, cui [illegible] Libia, [illegible] [illegible] accedit? [illegible] temporum corda et ani[illegible] [illegible] paginis, quas [illegible] [illegible] ubi grandis pro[illegible] [illegible] et suavissima, si mitio[illegible] [illegible], sunt [illegible]!... [illegible] vir [illegible] [illegible] [illegible] nativam vim et dulci[illegible] perdiderunt. Haec in[illegible]. Non vates, in[illegible] [illegible] Dei [illegible] [illegible] et [illegible] manet utraque virtus, et quasi duabus [illegible] feruntur [illegible] [illegible] et pulchro [illegible] At si in [illegible], quasi vota lacrimasque do[illegible] et coram Superis [illegible] [illegible] quasi confortans Angelus, [illegible] spes [illegible] [illegible] haec ab initio [illegible], talem [illegible] usque aetatem se praebuit, talem [illegible] semper agnoverunt, talem admirati sunt [illegible] [illegible] [illegible] et populi [illegible] [illegible] inde, quasi [illegible] secreta omnia rimans, quae sit [illegible] in venis superiat, repertam vero [illegible], evellit, coram exponat; [illegible] [illegible] morbe, inquit [illegible]. At quanta pietas dum eruit, quanta [illegible] dum evellit, et quanta gravitas in virginali, prope dicam, illa vere[illegible], quae malum latens et sentis et noscis, [illegible] non dicit, ac tamen, in se ipsa quo non dixit, ita semet et sententiam suam expressit, ut vulnus ulcusque non tam conspicias, quam ferme experiaris, et iam tecum nihil agites, nisi de remedio quantocyus [illegible]!

[illegible] quidem et intelligendi, et sentiendi, et [illegible] modum partim temporibus tribuo, quibus pueritiam et primam adolescentiam egit; – Anno enim MDCCCXLVI nata est, – partim aureae indoli et animo delicatissimo adscribo. Civilibus sanguinolenta discordiis, teterrima ob illam proeliorum seriem, quibus Taurica Chersonesus omnis, quibus Euxini maris ferme omnia litora humano rorata sanguine sunt, terebatur aetas decennis puellulae, cuius ad aures nihil praeter occisiones, incendia, clades, ruinae perstrepebant quotidie. Hinc innocenti animulae, irarum ignarae, odiorum rudi, et inexperti penitus, iam ab inde interrogatio assurgebat, cui tunc fortasse inconditis vocibus respondebat animus, postea versu obmurmurante suavius expressit: – « Eccur homines in homines saeviunt? Quaenam et undenam tanti causa furoris? Ecqua est haec abyssus, qua dividuntur in oppressores et oppressos mortales? Cur Oceano latior patet hiatu, voragine quavis profundior ac tenebrescens, et inclementior ulcere quavis insanabili? Ecce hiat a saeculis, nec humanus quotidie sanguis effusus, nec lacrymarum flumen, nec miriades mille cadaverum, nec sexcentarum urbium immensurabiles ruinae, nec virtus, nec scelus, nec preces, nec blasphemia, nec amor, nec odium, nec sacrificium, nec proditio hactenus impleverunt! Tot saeculis illic miserrime perierunt animae eximiae, corda magnanima, miriades miriadum, quotquot exstiterunt ab herbula ad cedrum, a musca ad aquilam, a mure ad leonem. Hiat, hiat adhuc famelica, insatiabilis abyssus, coram nobis, iuxta pedes nostros aeterrima tenebris, et sine mensa profunda. Frustra in hanc proiecere sapiens fraternitatis praecepta, bonus exempla virtutum, sophus inventa sapientiae, pauper labores, heros gloriam, genius potentiam, vita suam vim, sua monita, experientiam suam, sua desideria spiritus, traditiones et historias populi mea. Hiat, hiat... Ah! Ecce Deus; et fulmineum fulguransque Verbum suum in voraginem proiicit... Heu! hiat adhuc, hiat ad vituperium humani generis, hiat omnia negans in bonum posse converti ». Attamen, horrenda post haec, animo praesaga bonorum et praesciens meliores aetates; – « Tempus erit, – inquit, – quo frater iacenti suam porriget manum, et cum aegro sanus, cum debili fortis una procedent ». Queritur interdum quia « circa se luctus et gemitus et suspiria flentium audit ipsa, nata dum Terra senescit in peius, dum sepulchra murmurant fletu infantium, qui descendunt illuc inviti, dum clamores parentum frustra revocant...; heu! nantii, qui maioribus demortuis dira, quae nunc terra subit, annunciabunt!... At cur quercus omnes regionis meae uno fulminum turbinumque incursu non omnes una nocte perierunt? Sensim sine sensu, immo magno cum sensu continentis doloris, singulis decidentibus, frondibus orbatae sunt, et nunc nudae exstant divulsae solo, iacentes humi, silentibus morte campis ». – « O Sancti Viri, qui laudatis Deum creantem pauperes ut ad manus habeatis exercitium divini muneris, *misericordiae*, eccur dum advesperascit et caeca fit nox, orphanulae famelicae et erubescenti quae tremebundam aperiens dexteram trementi voce accedens stipem ad emendum panem precatur, respondetis: mors tibi opem ferat? ». Sed mediis hisce ab doloribus, ubi de virtute singulorum restauranda, de semovendis odio, cupidinibus, divitiis, deliciis omnino ait: – « Credo, – inquit, – credo lucis potentiam; credo intellectus victoriam; credo metam adesse vitae; credo scopum arduum, sublimem, dignum humana nobilitate; credo in fraternitatem charitatemque populorum; credo in bonum, in veritatem, quibus expelletur culpa, abigetur crimen, obteretur mendacium; credo in iustitiam imperium totius orbis terrarum tandem aliquando obtenturam ».

Haec ista poetria pulcherrime, cui nec de aquis, nec de sylvis, nec de inanibus carmina cordi fuerint, sed quae educarent, monerent, in melius agerent suos unice dilexit, et edidit. Hinc pro pueris vagis, miserrimis poemation fecit *Absque tecto!*; pro familiis extrema inopia in subterraneis, in speluncis vitam quasi in vestibulo sepulchri longa sub morte trahentibus, poemation condidit *In subterraneo cubili;* pro seductis et relictis *Ecquid agel?*; pro pueris in viam scelerum missis, et coram iudice raptis *Coram tribunalibus*; pro operariis, qui in cauponis disperdunt lusu et ebrietate, quod satis esset filiis uxorique sine pane relictis, *Vesper sabbathi*. Et magna morum inde conversio. Qua de re carissima exstitit ac exstat suis; ac proinde superioribus hisce diebus, Cracoviae, Limburghii summis excepta honoribus est, passim plausu multitudinis immensae adducta in municipii aulas, donis ornata vel pretiosissimis, floribus, diplomate, publicoque convivio. Nec tantummodo nobiles ita de Konopnicka senserunt, sed et apertius, et candidius idem ruricolae, quippe rustici animum vehementius exprimunt suum; « rustice », quis dixerit; sed vero magis et certi, sed magis fideles. Singula quaeque de festis diaria retulere; nobis potius quam acta festorum placuit meritorum causam et poetriae famam aeternae consecrare memoriae. Verumtamen una cum laudata poetria Polona, Polono ortam sanguine et laudantem et facta eius referentem, Mariam Rygier lubet adiungere, cuius elucubratione tamquam face praeeunte usi sumus, eo libentius, quia scimus et Romanis rebus, et Latinis operam studiis magna cum laude navare, prouti pluribus in more est inter Polonos, quibus de hac nova gloria in Konopnicka gratulamur, dum de bono animo, quem in nos gerunt, animo gaudemus.

H. De Vecchi Pieralice.

DE LATINA ELOQUENTIA

IN ARCHIGYMNASIO TAURINENSI (1).

Haec nostra aetas, quae nimis recentiorum placitis indulgens, nihil carius reputat acceptiusque, quam legum ferendarum potestatem a regibus olim abreptam, in ventosam popularem voluntatem transferre, indigne admodum hominem sustineret, qui totus in regum laudationibus versaretur. Sed, ea tempestate, magna erat Caroli Emmanuelis III fama, quo imperante, haec Taurinensium civitas crevit, et Subalpini milites prospere pugnaverunt. Tunc Chionius, qui in Magno Archigymnasio eloquentiam latinam tradebat, et quotannis *de laudibus regis* orabat, copiosam sibi dicendi

(1) Cf. num. XXI.

vocabantur, quorum contumelias Adalbertus Bavaricae domus princeps IV persensit, quippe qui scribendi artem didicerit.

Hodie contra, coetus iuvenum qui athenaea adeunt crescit in dies, praesertim qui vel in iurisprudentiae incumbunt disciplinas, vel medicinae, aut litterarum doctrinae adlaborant. Eos inter paupertatem, gravis ferme ponderis onus, non pauci sustinent, quo et tempus studiis dandum contrahitur, et vires minuuntur; plerumque tamen egestatis adeo urget stimulus, ut, qui pauperrimus est, ille metam optatam alacri magis cursu contingat.

Decertant quoque de frequentiae primatu contra Christianos Israelitae cives, qui in dies frequentiores ad aulam veniunt, licet simul fideles quoque, post imperium Borussicum conditum, duplicatis fere agminibus iam ad cathedras cucurrerint. Sed, inter doctores, Israelitarum passim manipulus augetur, ea praesertim de causa, quia interdictum sibi militiae curriculum sciunt, atque ipso in honorum cursu obstaculis sibi oppositis gravissimis obnoxii sunt. Rem vero non sine periculo ita se habere Paulsenius animadvertit, ne forte temporis progressu, docendi auctoritas omnis et imperium, penes Israelitas exsulet.

R. W.

LUCAE *DELLA ROBBIA*

FICTILES ALIAE SCULPTURAE.

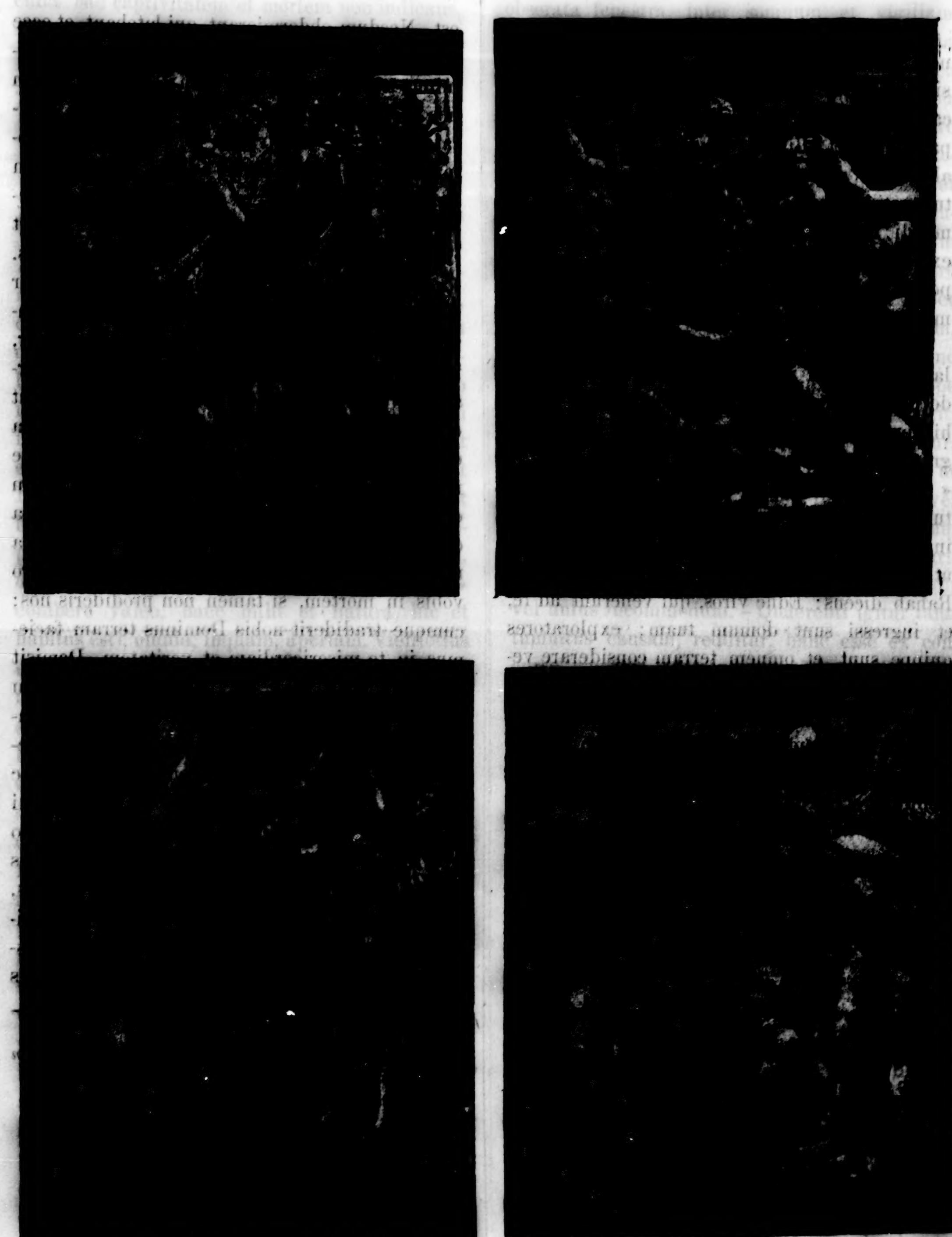
FLORENTINUM museum cathedrali templo adnexum fictilia haec nova miracula, quorum imagines damus, asservat. Circumposita haec olim fuerant a Luca illo *della Robbia*, vasaria arte supremus artifex, perystilio illi, ex quo in templo cantores atque musici organa Deo psallerent. Quapropter et nova haec peritiae monumenta musicales ferias exhibent, ut cetera quae nostro in commentario alias expressimus (1).

Ad musices modos, qui circum perystilium eduntur, pueri primi choream ducunt eamque comptam atque laetam in orbem; dumque volvuntur circum, voces quoque, ut puerorum est, emittunt.

Hos sequuntur cymbalistae, sive pueri cymbalissantes, ut Nonius vocem habet (2), quasi in sacris cybeleiis procederent. Tunc coruscantes erant qui cymbala, quasi pelves cavas, pulsabant; erant enim cymbala in tutelam matris deorum praecipuam ut rem Servius explicat (3): ..... *in eius tutela sunt quod similia sint hemicyclis caeli, quibus cingitur terra, quae est mater Deorum.*

Tertio in comitatu adulescentuli tres tuba *tarantara* canunt, gravi quidem sonitu, haud tanto tamen qui minoris aetatis socios a iocis atque a laetitia deterreat: iamvero ex iis quatuor in choream aguntur inordinatam, agitant brachia pedesque, dumque saltant iucunde, duo manibus ipsi suis productas tubarum fistulas, quasi auxilium ferentes canentibus, sustentant.

(1) Cfr. an. IV, n. XVIII.
(2) Non., II, 169.
(3) Ad IV *Georg.*, 64.

Lucae *della Robbia* fictiles sculpturae.
(Photographice expresserunt FR. ALINARI, Florentiae).

Tibicines contra stant ex alia fronte monauli magis acutam vocem cum tubarum cantu miscentes, ut hinc et inde compositis atque consertis in suavitatem numeris saltantes pueros iusto pede et pleno moderentur.

Ultimi canunt plerumque ut primi, sed, ut sunt aetate provectiores, graviorem vocem edere videntur, ad perfectum musices complexum componendum; eos vero inter medios alius cithara ludit, alius sambuca suaviori sonitu psallit; tertius denique ornata in sella compositus pulsat dextera organum, quod genibus supportat, dum laeva circum amplectens machinam follem, seu utrem agit, unde spiritus in organi fistulas insuffletur.

Ecquid de varietate, ecquid de figurarum vigore dicam? Ipsi videatis, lectores, ipsi admiremini; dum ego alia Robiana opera, quae vobis acceptissima cognovi, in *Voce Urbis* edenda comparo.

LAELIUS.

DE "SYMBOLISMO" (1)

TRIA promisimus in supremo numero symbola nos fore explicaturos, quae Christum Dominum referunt, funiculum scilicet, petram et piscem, quibus plerumque sub imaginibus Redemptoris augusta significatio delitescit.

Primae igitur animadversiones de funiculo sint, quae nonnullis aut abstrusae nimis, aut fortassis gratuitae videntur, aut saltem longius quaesitae. Non eadem arridet nobis autem sententia, qui vehementer dolemus funiculi figuram et signum in hoc adventasse, et in hoc admissum fuisse, ut captus Christus, et vinculis adscriptus indicaretur. At huiusmodi dicentes hortamur, ut libros divinos attente scrutentur, quia « omnia in figuris contingebant Hebraeis », uti monet Apostolus; hortamur ut Ecclesiae historiam, Patrumque, Doctorumque maximorum volumina legant, antequam tanta in re (et quanta sunt symbola!) aliquid proferant sapientiae suae nimium fidentes.

(1) Cfr. num. XX.

REPOTIA

Q[illegible] non numquam quae prima fronte pul[illegible] videntur sint facienda, haec [illegible] evincit.

[illegible] superiore, Nonis Decembribus, idest pau[illegible] tempus vix inceptum, [illegible] christiano ritu, catholicis nuptia[illegible] solet, primo mane, [illegible] est [illegible] — id enim, saepe, inter lit[illegible] fastidia non infimum locum [illegible]! — [illegible] scholam inirem, ad quem[illegible] ibam ut bubulae libram [illegible] emerem. Laniénam [illegible] ira incensum inveni, [illegible], stomachum ita erumpere [illegible] quotquot istis ruris [illegible] deficien[illegible]! [illegible] familiaritas? — [illegible] — haec tua convicia [illegible] Cicero in rostris pu[illegible] negotii cum Catilina? [illegible], Forum? Dic, quaeso, [illegible] quoque unum illorum [illegible] tristi atque secundis, nimis [illegible] remoti, paene intermortui [illegible]. Tunc homo ille praeproperi [illegible] ingenii, sed natura bonus, [illegible] ira: — « Non est, non est, [illegible] modo: conqueror de [illegible] quas, veneto ser[illegible] vel *revoltine*, quae cum [illegible] paene obsolve[illegible] postremis diebus, nil [illegible] vehementer ad[illegible] valent haec? [illegible] quid significent *revol*[illegible]! » At ille: — [illegible] haec ignoras vel [illegible] vel *revoltine* [illegible] nuptiis, [illegible] sponsaeque parentes, [illegible]? [illegible] dixit; [illegible] addam! » Alius in [illegible] « ne sutor ultra crepidam! » [illegible] est, qui bene noram an[illegible] popularem sapientiam inter[illegible] magistram.

[illegible], ad litterarium ludum fe[illegible] illud animo [illegible]

Demitto auriculas, ut iniquae mentis asellus,
Cum gravius dorso subiit onus . . .

(*Sat.* I, 9, v. 20-21).

Aliquot inde effluxere dies non sine cura investigandi illius antiquissimi moris et verbi *revoltade* vel *revoltine* originem, sed lumen et oleum amisi!

Forte tamen, cum animi remittendi causa, quadam die, horis subsecivis, *Satiram* II, lib. II, Horatii lectitarem, quae Ofellum inducit luxui deditos insectantem, mihi necopinato, contigit ut cognitionis et scientiae cupiditati satisfacerem. Ibi enim de Avidieno avaro et sordido homine poeta haec tradit:

. . . . . Avidienus
Cui Canis, ex vero dictum cognomen adhaeret,
Quinquennes oleas est et silvestria corna,
Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum, et,
Cuius odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales aliosve dierum
Festos albatus celebret) cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.

(v. 55-62).

En ergo « repotia », qua patet iter ad inquirendum in *revoltade* vel *revoltine!* Quid sunt « repotia? » Massueco interpretatur: « Repotiorum » nomine primus dies post nuptias significatur, quo die a sponso novum instruebatur convivium. Inde vero « repotiorum » nomen ex quo iterum potaretur et ederetur quod pridie superesset, idest a pridiana potatione repetenda ». Alii censent « repotia » celebrari consuesse altero vel septimo die post nuptias, quo die sponsa paternam domum revisebat (Gnesotto). Postremo non desunt qui id referant etiam ad commessationes, quae, liberis natis, inter vicinos celebrabantur, vel ad quasvis compotationes die festo, potissimum, fieri solitas. Eadem, paucis mutatis, de Graecis invenies apud Schoemann (1). At quaestio non minus est de « repotiorum » origine quam de vocis vi, cui nectitur nomen *revoltade* vel *revoltine*. Itaque, ut ad propositum pergam, ex dictis colligo: « haec verba, quae italico fonte cadunt, idem sonare ac *rivoltare* = *voltare di nuovo*, latine ut iterum vertere »; quod ad iterata pocula pertinere omnibus perspectum est.

Insuper addam, eruditionis gratia, morem hunc, uti nunc est, aliqua ex parte mutatum fuisse. Apud Venetos duo « repotia » in usum recepta sunt: alterum primo, alterum secundo die festo nuptiarum solemnia proxime subsequentibus; sponsi sponsaeque parentes tantummodo intersunt. Contra, affinium amicorumque comitatus, qui in nuptiali convivio infinitus et prope innumerabilis est, excluditur. « Repotiorum » primum in domo sponsi, secundum in domo sponsae paratur.

Hic finis « chartaeque viaeque! », quoniam de « repotiis », licet ex lepida occasione, satis diximus. Id unum praestat animadvertisse: bonum quandoque Homerum dormitare, — « si licet, in parvis exemplis grandibus uti » — maximeque antiquitatis studiosis prodesse diligentem sine molestia vulgaris sermonis explicationem.

Ioseph Pitrè, magna varietate et copia in suis studiis doctissimus vir, olim de nonnullis veterum superstitionibus quae etiam nunc plurimorum mentes pervadunt, mihi scribebat: *Noi siamo pagani!* Equidem tanti viri sententiam non impugnabo, etsi quaedam, sive bona, sive mala, omnibus fere populis semper et ubique communia fuere; verum pro certo est in Venetis, ut in ceteris gentibus quo Romanorum coloniae deductae sunt, complura antiquitatis vestigia exstare, quae sine vulgaris sermonis cognitione et studio nequeas aperire.

Scrib. in Portu Romatino
Idib. Novembr. MDCCCCII.

MARCUS BELLI.

(1) *Antich. gr.*, III, 20, pag. 457 et seqq., Florentiae 1877.

Commentarii VOX URBIS sociis et lectoribus in an. MDCCCCIII.

Vid. in secunda operculi pagina.

DE GERMANORUM ATHENAEIS.

FRIDERICI Paulsenii liber est de patriis athenaeis laudatissimus, qui cum multa eaque non levis ponderis argumenta delibet, brevi licet qui in *Voce Urbis* notitia fruatur dignus proculdubio mihi videtur (1).

Historiam primum academicam repetit scriptor, quae media aetate orta est cum, Ecclesia praeeunte atque docente, athenaea a principibus primum condita sunt. Tunc, privilegiis passim concessis, propriam vivere vitam academiae coepere. Mox, initis simul nova humanitate atque luteranico schismate, scholasticae philosophiae cathedrae evertuntur, sermones maiorum graecus latinusque advocantur, athenaea iuxta provincias, et iuxta confessiones distinguuntur. Saeculo XVIII denique ipsa respublica ad opus admovet manus, docentium libertati cavet, recentem philosophiam tradendam iubet. Medicae vero disciplinae, in athenaeis quoque maxime illustribus, paullulum morari videntur, uti in Hallensi et in Gottingensi academia: iuris contra vel philosophiae disciplinae provectae certatim.

Attamen saeculo XIX iterum promoventur naturales disciplinae, quarum insignes maxime doctores in Berolinense collegium congregati, illud sibi videntur Gustavi Humboldtii effatum tamquam tesseram accepisse propriam doctrinae, metae praecipuae, ab omnibus adlaborandum.

Rem Wilhelmus ipse Caesar facunde, ut assuevit, exposuit cum in Hallensi athenaeo, saeculo redeunte ab eius institutione secundo, publice dixit: athenaeorum doctores nexui primum prospexisse foecundo atque intimo inter traditam a maioribus doctrinam atque permissam nepotibus quidquid investigandi facultatem.

Hisce delibatis, de hodierna athenaeorum condicione Paulsenius disserit, atque primum de doctorum senectute, quos ipse vult septuagesimum post aetatis annum, tamquam emeritis stipendiis, honesta missione donari, ut invenes iis sufficiantur, qui pleno aetatis robore polleant, et ingenii integra copia ditescant. Eadem haec in Austrorum imperio caventur; nam plerumque septuagesimo aetatis exacto anno vix satis virium satisve ingenii inest viro, ut labore lectoris sine incommodo et in audientium utilitatem fungi possit.

De puellis ad athenaei limina accedentibus postquam nonnulla animadvertit, Paulsenius sese parum sperare fatetur, ex feminarum nova cultura atque doctrina fore ut nimium augmentum omnis sapientia experiatur. Non denegat tamen novis condicionibus inserviendum, ita ut nulla sit disciplina, quam liceat exiguo vallo continere quasi in huius vel alterius ordinis privilegium. Quinimo, Kantio philosopho assentiens, diffundendam magis magisque sapientiam edocet, atque vitae vivendae necessitatibus pro viribus mancipandam.

Aliunde simul scribit auctor optimates aetatis nostrae eos esse censendos, qui integra disciplinarum eruditione ditescunt, quod contrarium prorsus retinebant maiores ferrei illius aevi filii, quorum iudicio artes sapientiae *clericales artes*

(1) FRIEDRICH PAULSEN, *Die Deutscher Universitäten.* — Berolini edid. A. Asher et Soc., MCMII.

vero et domum patris eius, et omnia, quae habebat, fecit Iosue vivere, et habitaverunt in medio Israel usque in praesentem diem ». Habes, o lector, quod te doceat, quod te moneat, et quod explicet funiculum illum, quem in cruce, saepius in catacumbis, in antiquissimis cimeliis christianis designatum vides. Indicium Christi servatoris est, qui servabit quotquot receperunt eum, quibus dedit potestatem filios Dei fieri. Quando igitur romanum corruet imperium, quando Romam barbari belluinis pedibus conterent, quando desolatam facient, atque igne concremabunt, funiculus iste in Cruce pictus, caelatus, spem in se omnium credentium, omnium in se oculos et ora convertet.

Et responderunt symbolo facta; scimus enim a barbaris praedantibus, incendentibus, subvertentibus et occidentibus, christiana templa et quotquot in illa Romani confugerant fuisse incolumes.

At potius in spiritualibus hoc symbolum est. Monet enim Augustinus (in Ps. 80): « Rahab, cui dictum est ut per fenestram mitteret funiculum coccineum, ut in fronte haberet signum sanguinis Christi, salvata est ibi, et Ecclesiam Gentium significavit ». Addam insuper adeo persuasionem huiusmodi funiculi Christum significantis animo veterum Christianorum inhaesisse, ut passim signum Fidei, satis idololatris impervium, esset, quo passim christianae mulieres, christianae puellae, puerique mutuo inclarescerent, quippe aut circa collum, aut ante pectus hunc ad ornamentum, interdum non sine aliqua gemmula, vel aureo decoro, portabant. Immo labentibus annis eo devenit (ecquid non corrumpat aetas?), ut in ipso aliquid absconditae potentiae, formae scilicet, colori, rei quae haereret, non quia Christum significabat, passim quamplures putarent, et crederent, propterea quod veluti idololatricum amuletum ferebant, quo mala omnia a ferentibus averterentur. Atque id eo processit, ut sanctissimi doctores prisci et episcopi, quibus curae erat ea repellere a credito sibi grege, quae superstitionem iterum inducerent, et quodammodo idolum rursus olerent, acrioribus obiurgationibus quotidianis cum ad privatos agerent, ut horum funiculorum usus abiiceretur, instarent, inter templorum solemnia diebus festis publice de re dissererent. Iamque esset hic locus integrum referendi sermonem, quo usus est Ioannes Chrysostomus, Demosthenes ille christianus, in Ecclesia Constantinopolitana, cuius Patriarchatum gerebat; sed nobis illum indicasse sufficiat, ut qui cupiat, eum facile et reperiat, et legat.

Tenendum ergo est quam grande, quam magnificum Christi symbolum sit in funiculo, quanta futurarum prophetia rerum, quid designet per Crucis trabes diductum, et quomodo illa indicet tempora, in quibus dicebatur « scandalum Crucis », ideoque Christum in cruce nemo pingebat, nemo caelabat; et credentibus signum videre pro re satis erat, superque. Quid si in cruce non fuerit? Quid....? Locus et res, ubi significatio semel innotuit, cetera explanant. Illud vero considerandum quod funiculus sit, quod funis, scilicet pluribus constans filis, iisdemque involutis, intortis; aliud enim est vinculum, compes, nexus, nervus, aliud funiculus iste captivitatem et mortem non indicans, sed salutem, vitam, libertatem.

SENIOR.

NUNDINAE NIZNI-NOVOGARDIENSES.

CREDO vos mirari quid sit, quod a festis Matriti diebus, ob adolescentem regem Alphonsum diadema cingentem, huc perrexerim, Europam, quanta in longum porrigitur, emensus. Atqui extrema iudicare cupiebam duos inter populos in laetitiam effusos, et publico gaudio gestientes, et, quae sentirent animo iucunda, manifestantes, Hispanos nempe, qui inter Europaeos maxime ad occidentem sunt et meridiano prae ceteris aestu incalescunt, et Russos, qui maxime ad orientem pertinent, et boreali rigent afflatu. Anne hoc unum? Si spoponderitis nec risuros de me, nec irrisuros, omnia, (nihil enim « alta mente repostum » cohibere valeo, haec mihi et natura, hic et habitus est), omnia, inquam, aperiam. Vieillotius ego, tam bonus, uti experti estis, rerum gentiumque existimator, ad maiora pergit; et qui a regionibus ad populos indicandos indicaturus bona Minerva processit, nunc a populis ad reges existimandos cupit procedere. Quum autem iudicium hoc nullas ferat impensas – (proh! longe diversum ab illo, quo sum usus non sponte Parisiis adversus eos, qui absentem me, dum familiares res meas administrare simulant, turpiter expilant) –; quum autem, dico, indicium hoc nullas ferat impensas, litem excitet nullam, et singula summa pace conciliet, optimum duxi ut qui adolescentem Hispaniae regem more meo bene iudicaveram, nunc regem quoque iudicarem Italicum vestrum de visu et vultu, adeuntem urbem imperii caput Petropolim, et illic magno cum gaudio expectatum et excipiendum. Magnum enim quid e fronte, ex oculis, ex gestu, ex incessu nostro dimanat, et sermo quidam tacitus mentis est, quem iuvat nullo praeiudicio scrutari. Regis autem vestri passim laudatur prudentia, passim et fortitudo. Iuvenem igitur Imperatorem Nicolaum, cuius maxime commendatur humanitas, pietas, iuvenem regem vestrum ipse videre cupiebam simul, utrumque comparare, de utroque quid mihi visum foret exponere; quid sibi inde sperandum Europa, immo ferme orbis terrarum omnis, iure et recte posset praesumere.

At quum Petropoli circa Sextiles Idus morarer in diversorio, magna hominum frequentia, et (sit bona verbi interpretatio) magna confusio haberi eo coepit, ut ipsi domestici advenis inservientes ferme insanisse viderentur. An quia somniculosi?; nulla enim requies erat noctu, nulla interdiu ob multitudinem advenientium et abeuntium. An quia attonitos reddiderat labor improbus? An quia... Rei causam non quaero; rem unice designo, quia et ipse non semel effectum passus sum confusionis ac tumultus mirabilis. Quid plura? Prandium olim in cubiculo meo exspectabam. Ecce domesticus, qui mihi ab officiis erat, gloriosus ingreditur, et pulvillos duos et mastrucam super mensam proiicit ampullas aquae, cerevisiae, acetabula per mensam revolvens, et omnia, non excepto me, foedans effusis.... Die fessus recubans obserata fenestra, inter somnum et vigiliam eram, servumque, calceamenta nitida et expolita qui referret, opperiebam dormiculosus. Ecce adest; certus rei, non respexi... Illico super latus et super genua mea quaedam mala cadere pondera... Exclamo; plures fugere. Quid acciderat? Servus alius hospitem adducens et sarcinis huius oneratus advenerat; cubiculi numerum non bene legens, quippe ob somnum incedebat uno ex oculis clauso penitus, altero non bene aperto, omnia quae gerebat super lectulum ab humeris proiecit, bulgas, umbellam, capsulam, reliqua. Clamore audito fugerunt, ne occiderentur, aut caperentur ab excitato; quippe hic, siquid proximum furto, vel violentiae fuerit, vel insidiis, antea et illico flagellatione punitur, post hanc vinculis; deinceps indicatur. Quo fit ut quisque non modo crimen fugiat, sed vel criminis suspicionem. Scio interdum vel probum hominem in hanc incidere posse, flagellari, puniri; sed bono omnium prodest et expedit vel unius incommodum. – Quaerenti igitur tanti tumultus causam, redditur, hanc esse ex concursu gentium ad nundinas Novogardienses. – Ecquae sunt huiusmodi?, quaero... Mirabilia redduntur. Hortantur ut eam; credo quia multum intererat ut cubiculo meo potirentur, maioris quippe et ad horas, immo maximi locarent. Ea tunc lex in huiusmodi conditionibus est, ut qui potest facere, faciat.

Cunctari mihi exosum semper, ubi de agendis decrevi semel. Me igitur excepere currus vaporitraharum, quibus nihil umquam et usquam commodius et elegantius expertus sum, et aspexi. Petropoli relicta, in Zars-koe Selo, scilicet « Caesaris villam » incidimus, quae magni instar oppidi est, cui circum viridaria sexcenta, sexcentaeque optimatum ad rusticandum domus, aedes, palatia. Exigua tamen solo vis est, non humi sterilitate sed äeris temperie; longeque circum in prospectu sunt urbes, oppida, rura, casae, templorum cuspides et fornices auratos tholos in caelum attollentes audacius, qui, infirmi solis etsi adversi radiis, in plumbeo et cinereo aethere gloriosi coruscant. Proh, quale sui darent spectaculum sub ardenti luce Italiae vestrae, vel in illo purissimo äere Galliae meae! At hic moesta omnia apparebant, prouti exiguo diei splendore rorabantur.

A Medviedevo ferriviam in Ribinsk arripuimus ferme omnes, multitudo viatorum innumerabilis; et idcirco scripsi: arripuimus; quisque enim ne sibi locus esset in curru timebat; propterea quod, qua data porta erat, ingredior; ceteri idem. Ribinsk urbs est, quae aestate septuaginta operariorum millia numerat; at in sua, hieme adventante, quotannis redeunt, operibus absolutis. Huc regia flumina Newa, Drina, Rha multiplici rete fossarum conveniunt, ut sit navibus mercatoriis, onerariis aditus a mari Finnico, Botoriaco, Baltico ad Caspium, ab Ingria Arctoa ad Siberiam. Hic super flumine enormi Rha (melius hodierno nomine Volga appellabo) liburnicae quaedam minusculae; quae una cum pluribus non eiusdem generis tranant. Qualis autem et quantus pons aquis imminet arcubus, soliditate, audacia admirabilis! Navis illa, *Tver* nuncupata, pluribus frequens erat hominibus, a me, elegantibus induto vestibus et bene attonso quoad capillos et barbam, ad rusticos hispidos,

[illegible]

... ; exploratores ... terram considerare ve-

[illegible]

... lacrimosa fit altera coniux ...

[illegible]

... ridet et laeta, risus in ora redit.

... quo luce maritus obivit;

[illegible]

... antipodas: lepidis trahit altera dictis

[illegible]

Aperit, obduci numquam non vulnera posse;
Posse tamen, non res ficta, sed acta docet.

E terris vir ... migrare paratus;

[illegible]

... carissima consors,

[illegible]

... vita. »
At facit consors incomitatus iter.

Vir ... erat viduae pater; ipse tenellis
... ocellis rorem ... piam.

[illegible] : – « Mea – [illegible] – filia, lucis
... tuo, lacrimis ... datum.

Uberiora tuum ne fletu extingue decorem;
Inclusum tumulo salsa quid unda iuvat?

Manes mitte, memor vivorum; nec tamen atram
Ponere te vestem protinus ipse velim.

... alter
..., cui sit gaza, iuventa, decor.

..., qui ... potior sit. » At illa:
– « Ne, pater, inquiras! Claustra sacrata colam. »

Exspectat genitor, dum saucia pectora natae
Mulceat hora medens; mensis et alter abit.

est. Necdum obdormierant, qui latebant, et ecce mulier ascendit ad eos, et ait: Novi quod Dominus tradiderit vobis terram; etenim irruit in nos terror vester, et elanguerunt omnes habitatores terrae. Audivimus quod siccaverit Dominus aquas maris Rubri ad vestrum introitum quando egressi estis ex Aegypto, et quae feceritis duobus Amorrhaeorum regibus, qui erant trans Iordanem, Sehon et Og, quos interfecistis. Et haec audientes pertimuimus et elanguit cor nostrum, nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum; Dominus enim Deus vester, ipse est Deus in caelo sursum et in terra deorsum. Nunc ergo iurate mihi per Dominum, ut quomodo ego misericordiam feci vobiscum, ita et vos faciatis cum domo patris mei, detisque mihi verum signum, ut salvetis patrem meum ... ac sorores meas, et omnia ... a ... o vobis in mortem, si tamen non prodideris nos; cumque tradiderit nobis Dominus terram faciemus in te misericordiam et veritatem. Dimisit ... per funem de fenestra ... Dixitque ad eos: Ad montana ..., ne forte occurrant vobis revertentes ... tribus diebus, donec ...; et sic ibitis per viam vestram. Qui dixerunt ad eam: Innoxii erimus a iuramento hoc, quo adiurasti nos, si ingredientibus nobis ... signum fuerit funiculus iste coccineus, ... in fenestra, per quam demisisti nos; et patrem tuum, ac matrem, fratresque et omnem cognationem tuam congregaveris in domum tuam. Qui ostium domus tuae egressus fuerit, sanguis ipsius erit in caput eius, et nos erimus alieni. Cunctorum autem sanguis, qui tecum in domo fuerit, redundabit in caput nostrum, si eos aliquis tetigerit. Quod si nos prodere volueris et sermonem istum proferre in medium, erimus mundi ab hoc iuramento, quo adiurasti nos. Et illa respondit: Sicut loquuti estis, ita fiat; dimittensque eos ut pergerent, appendit funiculum coccineum in fenestra ». Exploratores igitur cauponariae consilia sequuti, latuere in montanis prouti Rahab monuerat, et redeuntes ad Iosue narraverunt omnia quae acciderant. Neque multo post, clangentibus buccinis sacerdotalibus, cum Ierichuntina moenia corruissent, universusque Israel iam esset in eo ut conscenderet, traditamque sibi urbem diriperet ferro et igne pretiosis omnibus expoliatam, solemniter Iosue praecepit (1): « Sit civitas haec in anathema, et omnia, quae in ea sunt, Domino. Sola Rahab vivat cum universis qui cum ea in domo sunt; abscondit enim nuntios, quos direximus... Duobus autem viris, qui exploratores missi fuerant, dixit Iosue: Ingredimini domum mulieris meretricis et producite eam, et omnia quae illius sunt, sicut illi iuramento firmastis. Ingressique iuvenes eduxerunt Rahab et parentes eius, fratres quoque et cunctam supellectilem, ac cognationem illius, et extra castra Israel manere fecerunt. Urbem autem et omnia quae erant in ea succenderunt; absque auro et argento, et vasis aeneis, ac ferro, quae in aerarium Domini consecrarunt. Rahab

(1) Iosue, cap. VI.

[illegible]

Tum nil formidat pater a consorte repulso;
De consorte novo callidus ille tacet.

Filia tum: – « Pater – inquit – ai: quem nuper habebas
Sponsum me dignum, qui vocitatur? ubi est? »

XCIII. — Animalia peste laborantia.

Morbus terrificus, quem condidit ira supremi
Numinis, ulturi crimina terrigenûm;
Quo grassante, nigrum tranant Acheronta silentes
Umbrae, longa phalanx, densior inque dies;
Pestilitas (atrum vox horret dicere nomen)
Implebat pecudum limina funeribus.
Non cunctis Atropos resecabat stamina vitae;
Omnes sed laesit forfice vulnifica.
Nec laesis superest animantibus ulla salutis
Cura; nec ulla, licet lautior, esca sapit.
Iam nec praedatur gallinas subdola vulpes;
Nec, vastator adhuc, vastat ovile lupus.
Cum socia refugit sociari turture turtur;
Friget amor, luctus gaudia quaeque fugat.
Tum populo coram leo dixit: – « Crimina nostra
Hanc, reor, ultricem progenuere luem.
Pessimus a nobis cadat ergo victima, fratres,
Ne pereat reliquum, peste furente, genus.
Sic olim suevisse patres avertere nostros
Publica damna, memor perdocet historia.
Quare quisque sinus animi vitamque peractam
Lustret, et index sit candidus ipse sui.
Primus ut incipiam, fateor, me non ita raro,
Ingluvie victum, dente patrasse neces.
Vix numerentur oves, saeva quas fauce voravi.
Quid peccarat ovis dilaniata? Nihil.
Quin et pastorem quandoque, scelestior, hausi.
Non igitur renuam, lege iubente, mori.
Quisque tamen vestrum, vestigia nostra secutus,
Prodat item quidquid fecerit ipse mali.
Is, quem constiterit gravius peccasse, peribit,
Ultra ne vindex saeviat ira Iovis. »
Cui vulpes: – « Nimia, rex, relligione moveris,
Si iuris quidquam te violasse putes.
Nonne tibi licuit viles glutire bidentes?
Abs te glutiri gloria magna fuit.
Te neque pastoris miserescat; furcifer ille
Supplicio quovis, hercule, dignus erat:
Quippe tyrannorum cretus de sanguine, nostra
Subdere qui tentant libera colla iugo. »
Vulpis adulantis sermonibus aulica turba
Plausit; plausit item bellua quaeque ferox.
Harum, quod tigrides, pardique ursique vocantur,
Atrum quodque scelus labe nigrante vacat.
Labe vacant, isdem censoribus, acre luporum,
Acre molossorum belligerumque genus.
Succedens asinus: – « Monachorum sum memor – inquit –
Olim me pratum praeteriisse virens.
Herba tenella, fames stimulans, tempusque secundum,
Ars etiam Satanae me rapuere mihi.
Graminis hinc tantum, quantum morsus capit unus,
Abrasi furax, furta nec infitior. »
– « Heus! – strepit aula fremens – cape furem, lictor; et ausa
Iudicet haec iuris scitus amansque lupus. »
Demonstrat lupus, infando scabieque vorato
Ex asino diram prosiluisse luem.
Quantum namque nefas, alienum mandere gramen!
Atrox commeruit flagra crucemque scelus!
Flagra crucemque miser mox est expertus asellus,
Qui perit, immiti sospite quaque fera.
Aulicus absolvit iudex ditemque ducemque;
Damnat despectum vulgus et aeris inops.

(Ad proximum numerum).

PER ORBEM

Qui ultimas oceani undas post extremum meridionalis Americae caput forte persulcant, qui inde ad aeternae glaciei regna agilibus proris appropinquant, nunc heic, nunc illic, quasi evanescenti spectro eidemque circumeunti, navi *Sanctae Margaritae* nomine, sese occurrisse passim declarant, monstrumque quasi amentis ducis impulsu aut insueto satis molimine per horrida maria tamquam iniquo fato iactari. Quid?

Abhinc annos duodecim navis illa prospero itinere Patagonum portum *Iquique* appulerat. Ioannes Orth, magnus Austrorum dux, eius dominus, imperium eo usque dalmatico comiti suo Saic, atque magisterium omne navis libens concesserat; sed morae diuturnae *Iquique* illo in portu Ioannes impatiens, quadam die inopinato iubet iterum navem velis malisque instrui, iubet tormentis bellicis coronari, dum in dies a navium praefectis alienigenis de Polinesianis insulis notitias fusas crebrasque requirit. Quo vero iter pararet nemo sciebat; cum ecce quadam die Saic, navis, uti diximus, praefectus infirmatur. Tunc honesta missione, et non sine diviti praemio, tam ipsum quam nautas omnes, quos secum duxerat, Ioannes dimisit: novosque ex americanis barbaris delectu recepit. Eorum opera brevi navi parata, data sunt vela vento, data salutatione nulla, nullo nuncio, quo tenderetur iter.

Ex illo die de vita gestisque Ioannis nihil iam amplius innotuit; et cum passim omnes suspicantur eum atque socios deserta in insula quadam Polinesiana adhuc vitam trahere omni auctoritatis imperio solutam, navis eius per maria illa plerumque deserta vagari dicitur. Quae voces his diebus sunt renovatae: Paichewic enim dalmata nauta, qui cum eo fuerat, post missionem acceptam, diu de domino, sed frustra inquisivit: haec, Bellogradnm ad amicum, recens scripsit.

✠

Num ipsi nos perfugam principem ultima per ora sequemur? Sed pulveris densissimae nubes, atraeque caliginis nox horrenda atque turbo nos convolvent, obcoecabunt. Ab intimis enim Australis terrae desertis ventus atrox, tempestasque aquilonis late insufflans, omnem arenam, omnem cinerem pulveremque undique colligit, pertrahit, ad caelum effert, perque circum maria, quasi tenebrarum velaria devolvit. Insolitum visum! Nubes primum, terreo colore fucata, longe a mari eminet, crescit, brevi solis faciem occupat, radios paulatim omnes adimit, urbes, sata, pagos nocte horrenda opprimit. Plenam diem dum clepsydrae significant, vagantur cives facibus instructi; at paulatim decidit ecce nubes atque solo appropinquat, extemploque quasi resoluta in pluviam, subtili quidem, at densa, at immani quasi rubigine vias complet et plateas, domos per fenestras ingreditur, spiritum anhelitumque ori interdicit; nisi quis cito convolet ad remedium, paene suffocat.

Melbourne in urbe tanta copia congesta est in itinere, ut tramites ferrei passim occupati, transitusque vehibus impossibilis fieret; navium prorae in portu pulvere omnino complentur, litus per viginti millia passuum stratum obrutumque nova facie visum est. Nec satis: metuenda enim spectacula pluviam rubiginosam passim comitata sunt. Ignei quasi globi ex electridis flammis coagulati per aethera transcurrunt; cumque vix enitescere rursus videtur caeli facies, tunc repente rubra quaedam lux, ruberque splendor latissimus occupat aërem; sunt enim adhuc suspensa per aethera subtilissimae pulveris vestigia, volatilia atque levissima, quae, adverso sole, rubro illo fulgore, incendii maximi instar, coruscant.

✠

At non longinquus sane ignis est. Samoa ex insulis Savaii nomine est litus, quod medium tenet Apia mons ignitis visceribus candens, furescens. Hic extemplo vomere minas truculentas iterum coepit, voces edere et mugitus tonitruum similes, flammas eructare altissimas, fumo atrisque nebulis temerare caelum, aquas Phlegetontis obscuras pariter atque fumantes pleno flumine iactare, pulvere et cinere emissa obruere oppida circum.

✠

Rem non persequimur, nisi ut animadvertamus obiter, quae Turkestanis barbaris contigere. Terraemotum dicimus, qui concussit orientales illius populi regiones, qui Kasgar urbem exacto iam mense paene diruit, qui recens oppida circum multa solo aequavit, qui tot homines ruinis obruit, qui ad hodiernum usque diem non quievit. Eius motuum signa atque agitationes ad Caucasum usque montem pervenere, ac Bersergueve oppidum, Taugarog ab urbe non longe situm, ad montis radices subversum est.

✠

Incendia vix memorem, cum ea exarserint iam notissima ubique, Orleanidum ditissimas aedes, oppidumque Sieresnense, Franckii comitis dominium in Gallia, absumentia. Ex negligentia, non dolo malo, non crimine, oborta infortunia videntur. At quis non lugeat Franckium illum comitem miserum ipso in lectulo, dum quieti indulget, flamma vorante combustum?

Hoc non contigit, fauste quidem, Orleanidi principi, qui longe plerumque patriis ob oris ducit itinera; attamen pretium non leve tabularum, sive signorum, sive optimarum omnium supellectilium, aedium aulis corruentibus, flammae vorarunt. Damnum profecto ingens, quod numquam, testor, pauper feret

Viator.

[illegible], et [illegible], vultu demissos, at inter se [illegible], et saepe labris admovent [illegible], in quibus liquor, cui « Aqua vitae » nomen, continetur, quam viaticum suum [illegible] appellat, nec unquam relinquit.

(Ad proximum numerum).

A. Viellot.

ANNALES

[illegible] pax — Perturbationes [illegible] — Mauritana pax [illegible] — Venezuelana et Columbiana [illegible]

[illegible] populorum omnium indigna[illegible] exeitavit, id fuit, anarchi[illegible] [illegible] in [illegible] semper [illegible] [illegible] peritisse. Sed tamen, Deo [illegible]; capitur [illegible] iamque coram iudice [illegible] damnabitur, [illegible] hunc quoque [illegible], ut [illegible], ut [illegible], nostris ex [illegible], in [illegible], natum. Haec, [illegible] complexum, quae [illegible] [illegible] [illegible] ore iterare.

*

[illegible] Belgiola [illegible] Congo fluminis quoque [illegible] nunciantur! Germanorum colonae atque Anglorum vehementissime in Belgas [illegible], quippe qui in indigenas barbaros [illegible], vel violatam castitatem [illegible] atque [illegible], qui deserta [illegible] barbari cum [illegible] urbis [illegible] passim quo[illegible] per [illegible] mercatores perrarant; [illegible] quamvis [illegible] foedere antiquitus fines [illegible] operuerit. Eo immo [illegible] barbarorum rabies, ut Belgam tribunum quemdam recens obtruncaverint, eiusque caput [illegible], quasi ultionis signum, ante fores [illegible] constituerint.

*

De Kabilibus mauritania, deque eorum perpetua seditione longe meliora vicissim audiuntur. Tetuan ex urbe copiae satis instructae manuballistis atque cuspidibus, multoque equitatu ad perduelles consectandos exiere, iis modo Benider in regione occurrerunt, et concursu facto atque proelio commisso, brevi evenit ut perduelles Arabes e loco cesserint; fugientes vero diu prosequi equitatu necesse fuit. Post haec, ipsi tribubus praefecti ad Tetuan praesidem venere eumque demisse supplicarunt, ut iterum se suaque omnia in suam gratiam atque in imperatoris patrocinium exciperet. Hoc pacto omnia sedata; attamen Europae gentes plerumque timentes ne deinde graviora exsurgant inter Arabes, quae imperii pacem protinus evertant, id caverunt passim ut navigia sua bellica unusquisque populus ad Mauritanos sinus expediret, qui forte ab ortis tumultibus cives suos validiori patrocinio tuerentur.

*

Sed Somalia ex Africana opposita terra belli pariter rumores non silent. Ibi post victoriam a Mahdi-Mullah falso propheta in Anglos susceptam timor innovandi belli non exsulat; itaque parantur in dies Anglicae copiae ad instaurandam pugnam.

Midi autem ex insula atque finitimis ex oris pyratae Erythraeum mare persulcant deterrentque a piscatione atque ab itineribus incolas. Mox vero in eas, Arnone navium praefecto iubente, italicum navigium profectum est, quod, immissis in mare scaphis, hostium scelestissimorum rates per sinus omnes est persequutum, aliasque missilibus in mare demersit, alias captivas reduxit.

*

« Bellica quoque tum e Venezuelana tum e Columbiana terra adhuc insonant. In Columbianam litus, ut tuerentur, a bellantibus deductum per fretum est ferreum iter. Americanorum copiae descenderant; at, obstantibus praesidibus provinciarum, praefecti impetrarunt ut ab itinere copiae alienae gentis recederent; itaque oportuit longum distendere circa ferreos tramites quinque legionum agmen, quae ab omni incursione tuta itinera commerciaque protegerent. Caracas autem ex urbe nunciatum est, – si tamen est adhibenda fides – perduellium exercitus ducesque Mendoza, Mutos atque Crespo, a tutis locis, quae occupaverant, esse fusos, atque inde deducendum belli civilis finem instare. Faxit Deus!

Popelicola.

PUBLICI PER ORBEM COETUS LEGIBUS FERENDIS.

In Anglia de expensis, quae in varia publica commoda proximo anno erogabuntur, disceptatio producitur.

In Brasiliana republica publicae gerendae rei a Rodriguez Alves praeside suffecti Bulhaez ut sit aerarii custos, Scabre qui domesticas res curet, Muller qui industres artes, Argolo imperator qui bellica negotia, Guelio Noranha magister navium qui maritima, Rio Branco denique qui externa.

In Germania de vectigalibus graminibus atque frugibus imponendis, quae sive in patriam inmittuntur, sive emittuntur ad alios, perdurat adhuc examen.

In Iberia cedentibus loco administris, ab Alphonso rege suffecti sunt Almodovar del Rio qui cum exteris res gerat; Puigcerver qui iustitiae reddendae advigilet, Eguilian qui pecuniariae rei operam navet, Romanones qui publicae eruditioni praesit, Amos Salvador qui operibus publicis caveat. Praeterea Dux de Veragua maritimis rebus, Weyler terrestribus addictus. Attamen, habita vix prima cum populi legatis disceptatione, Weyler dux se a munere recessurum brevi nunciavit.

In Serbia vix electi novi administri, quibus Velimirovic praeerat, cum coram legatis populi constiterunt, statim, ob inimicitiam factionis cui Pagic praeest, sibi suffragia deesse necessaria senserunt. Itaque redeuntes ad regem a suis officiis sese abdicarunt. Rex autem, ne factioni illi a Pagicio ductae cederet, Markovic utriusque militiae magistrum advocavit, eique munus novi collegii adsciscendi commisit.

Scriba.

LIBRORUM RECENSIO

Leonis XIII Pont. Max. Natale Praeconium, auctore Alsinio Phanesto. — Augustae Taurinorum, ex officina Salesiana, an. MCMII.

Carmen, habens in fronte versum « Omina laeta cano repetens ab origine laudes », constat hexametris CCLV, quorum septem primi et quadraginta ingeniose referunt quae portenta illustrarint futuri Pontificis cunas, qualia vates fuisse fingit et sidus insolito fulgore late coruscans, et apum examina super infantis labellis, et ipsas aves mox in speciem leonis dispositas, et flammam lambentem pueri comam in vastumque incendium succrescentem. Haec dum pavidi stupent fortunati parentes, en caelitus demissus senex adstat in limine, qui abdita de puero pandit et prodigia illa quo spectent edisserit. Omina haec reliquo carmine continentur, ubi acta praecipua Leonis attinguntur, quorum memoriam nulla delebit « annorum series aut fuga temporum ».

A confertissimo poetarum vulgo, qui ad tanti Pontificis praeconia impares vires attulerunt, haud exiguo intervallo secerni Alsinius Phanestus videtur, sive quod is ordini saltem ac perspicuitati consulat, sive quod numerorum artem apprime calleat, versus condens vel religiosis auribus non iniucundos. Qui etiam, Vergilio plenus, eius versibus ac sententiis redundat, ut aliquando prudentis imitatoris opus excedat. Quo factum arbitror, ut parum caelestis nuncii personae daverit, quum illum, quasi morti obnoxium, sic loquentem induxerit:

O mihi tot liceat vitam producere in annos
Incolumem, quantum sat erit tua dicere facta:
Non me devincet pleno vel Pindarus ore...

Carmini praeit operis titulus, in quem illud irrepsit: « Auctore Alsinio Phanesto », grammaticis non probatum, ut videre est in I. B. Gandino ad voc. « Auctor ». Habet altera pagina inscriptionem Augusto Pontifici; tertia effigiem Eius verissimam. Proxima carmini est « Nuncupatio », versibus XL, quorum elegantia et suavitas ad reliqua degustanda lectorem facile invitant.

P. Angelini.

AENIGMATA

I.

Vox eadem Hyblaeam volucrem signoque ni-[grantem]
Nili potores quem coluere, bovem.

II.

Syllaba prima mihi longa est, correpta secunda:
Roboreus stipes sto bene fixus humi.
Correpta prima produc mihi posteriorem:
Sum stagnum; ripis nutat harundo meis.

Fr. Palata.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet PETRI ANGELINI opus, cui titulus:

LOLLIUS
SIVE
DE PROVECTA LATINITATE.

Aenigmata an. V, n. XIX proposita his respondent:

1) Malle-olus; - 2) El-em-en-tum.

Ea rite soluta miserunt:

F. Arnori, *Mediolano*. — E. Burg, *Argentorato*. — Rich. Malotta, *Starawies*. — Ant. Lassota, *Sutrio*. — Ios. Gust. Grünes Sch. Piar., *Nicolsburgo*. — V. Hertel, *Mendhusio*. — Ios. Walter, *Neo Eboraco*.

Sortitus est praemium

Richardus Malotta,

ad quem missum est opus, cui titulus:

LEONIS XIII P. M.
NATALE PRAECONIUM
AUCTORE
ALSINIO PHANESTO.

Sponsor: Ioannes Baptista Ciampi, iurisperitus.

Romae — Ex officina *Pacis* Phil. Cuggiani.